

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Stockholm. Iduns Kungl. Hofboktr.

N:r 39 (256).

Fredagen den 30 september 1898.

11:te årg.

Prenumerationspris pr år: Idun ensam kr. 5:— Iduns Modet., fjortondagsuppl. » 5:— Iduns Modet., månadsuppl. » 3:— Barngarderoben..... » 3:—		Byrå: Klara södra kyrkog. 16, 1 tr. Öppen kl. 10—5. Allm. telef. 6147. Rikstelef. 1646.	Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELLBERG. Träffas säkrast kl. 2—8. Redaktionssekr.: J. Nordling.	Utgifningstid: hvarje fredag. Lösnummerpris 15 öre (lös:nr endast för kompletteringar.)	Annonnspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Platssökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad total stafv. Utländska annons. 70 öre pr nonp.-rad.
---	--	--	--	--	--

Randi Blehr.

Intrycket af min första samvaro med fru Blehr var, att jag några timmar befunnit mig midt i en cyklon. Jag tänkte på sagan om »Asgårdsreien», som stormar fram i skogarna för att uppsöka kämpar, rifver dem med sig och i vild fart rider bort med dem genom luften.

Hennes namn tycktes mig af ödets gudinnor särdeles väl funnet; Randi eller Ragnrid, som det heter på fornnorska, betyder nämligen »rustad till utfärd», och det föreföll hon mig sannerligen vara. Det åtgick väl en vecka, innan jag i min fattiga hjärna hunnit samla och ordna och särskilja alla de idéer, som susat och brusat kring mig och gjort mig rent af hufvudyr.

Jag påminner mig ett yttrande af en norrman om henne: »Fru Blehr — ja, hon har idéer för ett helt århundrade hon.» Ja — man kunde lika gärna hafva tagit till hvilken tidrymd som helst, ty det finns verkligen ingen gräns för Randi Blehrs idériakedom, lika litet som för hennes välvilja, hennes hjärtegodhet och hennes hjälpsamhet. Begränsning är i det hela taget ett för hennes rika, gifvande natur fullkomligt okänt begrepp. Hon strör med fulla händer — öfver onda och goda.

En återblick på hennes barndom och ungdom förklarar mycket af denna sammanfattade natur.

Randi Blehr är född i det lifliga Bergen, där det andliga lifvet pulserar i kapp med

handelslifvet, där det lyriska temperamentet florerar, och där pengar strömma ut och in.

Fadern, af gammal ansedd skeppsmäklarefamilj, var den i sin krafts dagar kände »svenskevänlige» skeppsmäklaren Andreas Nilsen, gift med Margrethe Tornöe. Han förde ett stort och gästfritt hus, icke blott för sjöfarande från olika länder, utan äfven

för otaliga andra. Där samlades bittida och sent de mer framstående bland stadens ungdom till lek som till allvar. Fastän konservativ, lade han icke band på de ungas meningar och själfständiga utveckling — och framför allt icke på deras glada upptåg. Han var själf den gladaste bland de glada.

Modern, känslig och fin, konstnärligt och religiöst anlagd, gjorde allt för andras glädje.

Redan i sin ungdom började Randi Nilsen verksamt deltaga i fosterländskt arbete. Det var på sjuttioalet. Det gällde att fördrifva de danska skådespelaretrupperna, som inkräktat hela teaterlifvet, och att få medel till pånyttfödelse af »Bergens nationale scene», som en gång ledts dels af Ibsen, dels af Björnstjerne Björnson. Det var då Olav Lofthus skref:

»Den norske Scene ligger som Lig i eget Hus, så arm som nogen Tigger förstödt i Stöv og Grus.»

En flock litterärt och nationellt intresserad ungdom ställde sig under ledning af den sedermera så kände Jo-

Gör nöjet bofast i ditt hus,
Åg i ditt hjärta samvetsfriden;

Den gör vår uppsyn mild och ljus,
Den rår på sorgerna och tiden.

Anna Maria Lenngren.

han Bøgh* och började regelbundet spela på teatern. Naturligtvis var Randi Nilsen bland dem, som med lif och själ hängäfv sig åt detta arbete. Hon valde till sitt innersta stridsrop »Jeg slå's for mit fædreland» — segrade och gjorde lycka i flere stora roller.

John Paulsen skref med anledning af hennes spel:

»Jeg hilser dig, du Somrens første Svale!
Nu tror jeg trygt på egen Scenes Fremme,
da sådant deiligt Vårbud den os sender.»

Ur en dikt af samme författare vid Randi Nilsens bröllop 1876 med Otto Blehr** låna vi följande:

»— ei finds Jente i Bergens Stad,
mer norsk i Hugen, mer frisk og glad
end hun Randi.

»Hun er esthetisk og meget mer
er hun Randi.
Hun er dramatisk, ja, hvilken Air
har ei Randi!
Husk blot »Hermine» og applauder,
og »Sigrid», o, hvor sød og skjær
var ei Randi!

»En Æmheds Tåre din Myrthe får,
thi du var Blomsten i Hjemmets Gård,
våne Randi.»

Efter att ett år hafva varit bosatt på landet i Nordfjord, flyttade det unga paret till Sogn, där Blehr vid 33 års ålder valdes till storthingsman.

Efter dessa år af relativ hvila väcktes en ny sida af fru Blehrs nationella intresse under vistelsen storthingstiden i Kristiania genom »Norsk Husflids Venner»*** arbete, hvilket hon ej fann nog äkta norskt i väfnadsmedel och mål. Hon beslöt då att bilda en väfskola på landet för att upptaga endast den gamla rent norska »åkläde»- och »billedtæppe»-väfkonsten — af bönderna kallad »opstavæv» — som ännu kvarlefvde i en och annan bygd.

Hon skref i tidningarna och till bönderna, lyckades vinna dem för saken, fick dem att teckna aktier på tio kronor i företaget, och så startades en väfskola i Lærdal med redaktör Michelsens fru i Sogn till föreståndarinna och till lärarinna den unga bond-dottern Kjerstina Hauglum, i hvars moder-nesläkt den gamla väfkonsten traditionellt bevarats. Redan första vintern hade skolan 47 elever.

Ännu en skola satte fru Blehr i gång, och denna till och med i sitt eget hem. Hon hade nämligen i en afsides vrå fått fatt på en fattig gammal gubbe, som med stor talang skar i trä och flätade kor-gar af fina björkrötter, tog honom till lä-rare och började en skola för både gossar och flickor. Med outtröttligt nit skaffade hon samtidigt gubben afsättning för sina vackra arbeten och bidrog därigenom till det välstånd, han småningom nått.

Så blef hennes man »lagmand» i Tromsø

* Direktör vid det till största delen af honom själf skapade »Vestlandske Kunstinstrimuseum» i Bergen och generalsekreterare vid årets Bergenu-tställning.

** Då tillförordnad sorenskriver (domhafvande) i Nordre Bergenshus amt.

*** Numera kallad »Husflidsforening» och när-mast motsvarande »Handarbetets Vänner» hos oss.

och därmed öppnades för henne nya fält till verksamhet. Som ordförande i en för-ening för arbetsklassens kvinnor fick hon rikt tillfälle att sätta sig in i dessas för-hållanden. Det varma intresse för den kroppsarbetande kvinnan, hon där förvärfvade, har sedan aldrig lämnat henne.

Från Tromsø förflyttades hon emellertid plötsligt till Stockholm 1894 i egenskap af nyblifven statsministerfru och kastades där-med in i nya, delvis för henne alldeles okända, förhållanden. Att denna ställning — helst under dåvarande politiska omstän-digheter — skulle medföra kolossala svårigheter torde lätt inses. Man tänke sig blott skillnaden mellan lifvet bland demo-kratiskt, norskt vänsterfolk däruppe i Tromsø och lifvet i den aristokratiska och byråkra-tiska societeten i Stockholm!

Men med sin okufliga energi öfvervann hon dock svårigheterna i det hela taget be-undransvärdt väl, och jag tror att det fanns blott en mening om att den bal, som gafs för konungen och hans danska kungliga gäster i det norska ministerhotellet vintern 1895, var en af de bäst arrangerade och bäst lyc-kade baler, som på senare tider gifvits i Stockholm.

Fru Blehrs egenskaper som värdinna äro minst sagdt sällsynta. Hon är som skapad för fest — gläds att se sitt hus fylldt af gäster och har blott en tanke — deras andliga och lekamliga välbefinnande.

Hon trufdes synnerligen väl, det år hon tillbragte i Stockholm, och fick många vän-ner, som förstodo att uppskatta rikedomens i hennes natur, mångsidigheten i hennes intressen, hennes sinne för konst m. m.

Fru Blehr anser sig i Sverige hafva lärt mycket, som särskildt varit henne till stort gagn, sedan hon blef ordförande i »Norsk Kvindesagsforening» i Kristiania.

Om hennes verksamhet i denna förening kunde vara mycket att säga, men vi måste inskränka oss till att nämna, att hon tagit liffig del i anordnandet af praktiska kurser för tjänarinnor och unga damer, i allehanda för hemmet nyttiga ämnen, såsom bakning, syltning, klädsömnad m. m. dylikt.

Äfven har »Norsk Kvindesagsforening» under hennes ordförandetid hållit talrikt be-sökta möten med diskussion af en mängd för kvinnans sociala ställning betydelsefulla spörsmål. I dessa diskussioner ha mer än en gång representanter bland landets främste män deltagit.

I frågor för dagen — särskildt på kvin-noområdet — har hon med en lätt flytande penna ofta gjort goda inlägg i pressen, och vid åtskilliga tillfällen har hon skrivit smärre dikter.

Fru Blehr är det äfven, som tagit initia-tivet till det med konstnärjurykontroll för-sedda »Aktieselskab for Norsk Åkläde og Billedtæppeväveri», hvarigenom fru Frida Hansen sattes i tillfälle att väcka välförtjänt europeiskt uppseende med sin geniala väf-konst. Hennes »billedtæpper» säljas nu öf-ver hela världen och betinga ett pris af tusentals kronor pr styck.

Utrymmet i Idun medgifver tyvärr icke annat än en flyktig öfversikt. Vi hafva

därför nödgats förbigå en hel rad af nyt-tiga företag, i hvilka fru Blehr deltagit och hvilka i och för sig vore väl värda omnäm-nande och uppmärksamhet, likaså hur hon, när det gällt kampen för kvinnans person-liga frigörelse, alltid hållit idéens fana högt.

Troligen har nu mången bland läsarin-norna redan af det nämnda gjort frågan: »Men hvad blir då kvar för hemmet af en husmor med en så omfattande yttre verk-samhet?»

Ja — för flertalet kvinnor vore säkerli-gen ej möjligt att under sådana omstän-digheter räcka till äfven för hemmet, men det gör fru Blehr. Hon besitter den äkta norska arbetskraften och är icke allenast en ovanligt kunnig husmor, som håller sitt hus i ordning med den renommerade Ber-gensiska renligheten, utan hon följer med hängifvenhet sin man i hans intressen och sina barn i deras med varm moderlighet.

Att döma af en liten episod i hennes barndoms-lif måtte modersinstinkten hos henne varit ovanligt tidigt utvecklad. Hon var nämligen bara 7—8 år, när hon en dag kom öfverens med några små väninnor att gå ut till det s. k. »Svartediket» för att »fiska sig ett barn». Försedd med en stor, väldig metkrok och diverse småbarns-kläder, i all hemlighet undansnillade ur lille brors bébékorg, vandrade hon af i spänd förhoppning. Med klappande hjärta kastade hon ut sin krok, och det var med sorg i hjär-tat hon efter ett par timmars fruktlösa an-strängningar måste återvända hem igen. Till råga på olyckan fick hon sedan också lida hån och smälek för sin barnsliga tro.

Ännu i dag kan fru Blehr vid 47 års ålder gifva prof på en fantasi, hvars vilda flykt knappast understiger barnets. Hennes idémassa förefaller äfven ibland en smula kaotisk, och hon klargör icke alltid för sig, hvilken väg som bäst för till målet. Detta gör, att hon understundom ter sig icke all-deles så besinningsfullt, som damer i hen-nes ställning och ålder pläga göra.

Men denna friska, initiativfyllda natur har i sin ursprunglighet och brist på be-räkning en viss charme, som skarpt afstic-ker mot den hos oss, ej minst i »stora världen» ganska ofta förekommande små-skurna, finpolerade damtyper. Att vara »lik andra» borde enligt mitt förmenande betraktas som en tämligen negativ förtjänst, men det är tyvärr i Sverige så långt ifrån tillfället, att vi snarare äro fallna att anse det för en dygd framför alla.

Med ofvanstående lilla biografi har jag velat presentera fru Blehr för den svenska allmänheten och önska henne välkommen tillbaka till Sveriges hufvudstad, dit hon just i dagarne med sin make statsministern åter inflyttat. Mätte hon där återknyta sina forna vänskapsförbindelser och äfven vinna nya! Detta är att önska, icke blott af personliga skäl. Äfven ur politisk syn-punkt är det af icke ringa betydelse, att så många individer som möjligt af de båda folken lära förstå och respektera hvarandra.

Ann Margret Holmgren,
f. Tersmeden.

Inflytanden.

»Hon fruktar icke sino huse för snö, ty hela hennes hus hafver dubbel kläder. Hon gör sig täcken; hvitt silke och purpur är hennes kläder —.»

Ur S. ordspråk XXXI.

Det tycks nästan, att dessa ord, hämtade ur den skönaste lofsång vi äga öfver en kvinna, ej lämpa sig för dessa små funderingar. Men på gammaltestamentligt vis är denna kostliga, glänsande skrud endast sinnebild för inre, själfvull skönhet.

I denna helgjutna bild af en kvinna ligger en sådan tjusning och kraft, att den ofördunklad stått kvar igenom århundraden och väckt djupsinniga, storslagna betraktelser. Jag vågar använda den samma till stöd för en krets af små enkla tankar, som gifvit mina rader för dagen.

Huru kommer det sig då, att denna bild af vakenhet, säkerhet, villighet och spänstighet är så tilltalande, då kvinnan i fråga endast rörde sig inom hemmets begränsade område?

Jo, utrustad med ädla karaktärsanlag, har hon antagligen låtit sin utveckling blifva oberoende af hämmande inflytanden utifrån, inflytanden som förkväfvat själfständigheten och förlama spänstigheten.

Inflytanden! Se där dessa mäktiga andar, som följa oss hvar vi gå och stå och oftast göra oss till hvad vi äro, hvad vi tänka och tala.

Af alla stora och små inflytanden har *modet* eröfrat sig ett herravälde, som, i fall det ej helt och hållet kväfvat hvarje individuell idé och gör kvinnan till sin slaf, dock i många fall försvagar inspirationen och initiativet. Detta personliga, som gör henne och hemmet så tilldragande, emedan det mest närmar sig sanningen!

Visserligen fordras litet mod att förbise modet och tolka sina egna tycken, men då dessa hafva sin grund i ödmjukhet, kunna de aldrig urarta till öfvermod och framkalla själfsväld.

Från min barndom framstår tydligt ett minne af en gatuscen, som gick ut på en förolämpning af en ung dam. Hon bar sitt vackra stora hår löst på hjässan, fastän modet fordrade det i nacken. En rad af muntra pojkar följde henne sjungande en tysk folkvisa: »Wer hat dich, du schöner Wald, aufgebaut so hoch da droben?» Jag glömmer aldrig denna lugna kvinna, som ännu i dag bär hufvudet och håret högt, fast modet växlat många gånger om.

Hvem har ej sett ett nobelt ansikte i en ram af hvita välordnade lockar, som omsluta tinningarna och låta pannan ohöljd framträda? Ingen vill bestrida det vackra och vördnadsbjudande hos den gamla distinguerade damen. Liksom hennes bild blir en prydnad för hemmet, är hennes person det ännu mer.

Komma vi så till kapitlet om själfva sätet att kläda sig. Det kunde blifva långt, om Idun tyckte om långa epistlar, men då så ej är fallet, och det ej heller är min afsikt att skriva recept åt blondiner och brunetter, emedan jag ej finner mig kompetent därtill, böjande mig för hvars och ens egen smak, vill jag endast uttala några väl kända hemligheter.

Att kasta öfver bord hvad nutida seder och bruk fordra, framgår ju tydligt nog att jag ej syftar på. Hvad som anstår en hvar

allt efter samhällsställning, råd, utseende och ålder vet hvarje tänkande kvinna bäst själf.

Huru sällan se vi ej i skulpturen en kvinnas moderna kostym framställd. Modet tål ej som marmorn årstidernas växlingar, det kan lätt verka löjligt. Vid foten af Geijers stod se vi en kvinna i folkets dräkt, i Comédie Française's galleri George Sand i antik dräkt med vackert skulpterade nakna fötter. I Parc Monceau vid den sockelns fot, som bär bysten af Guy de Maupassant, en i drömmar försjunken dam, i de senare årens mode. Hon lär ej vara — intagande.

Det är den unga flickans rättighet att behaga, det är angenämt att se en ung flicka klädd med smak. Och huru mycket mer tilldragande, om hon behagar utan konst, än om hon tycks förstå konsten att behaga. Här kan jag ej annat än tänka på den välkända aforismen:

»Skönhet uden ynde blænder,
Ynde uden skjönhed binder.»

En kvinnas person och kanske ändå mer hennes toalett är ju alltid utsatt för mer eller mindre hårdt bedömande, ty man fäster sig först vid skalets utseende. Det är nu en gång så:

»Kleider machen Leute.»

Männe detta endast gäller inom tyska rikets gränser, ty på svenska heter det ju:

»Kläderna göra ej mannen.»

Huru det än är med dessa ord, så äro de dock nyckeln till många tilldragelser i *kvinnans* lif.

Att nu upprepa många små svagheter, som vidlåda oss kvinnor gent emot hvarandra, vore ganska nedslående; vi hafva ju mer eller mindre känt eller utfört små skärmytslingar emot hvarandra med en min, en blick, ett ord. Och hvarför?

Säkerligen därför, att modets inflytande gjort oss beroende, att vi glömt tåla hvarandras smak och ej förstått uppskatta de sanna bevekelsegrunderna för vännens sätt att uppträda. Utan att åsidosätta gängse bruk och utan att ledas af själfstillitens låga grundsatser, kan det för en kvinna finnas så oändligt mycket, som föranleder och tvingar henne till att just uppträda så som hon gör. Hvem vet, hvem vill röra vid den ömma strängen, och hvem vågar hårdhänt sårå de mest grannliga känslor inom »tysta djup?»

Frigjorda ifrån det schablonartade inflytandet, lyssnande till nödvändighetens kraf, göra vi oss själfva mer och mer oberoende och stålsätta oss sålunda emot hvarje angrepp, hvarje småsinne.

Med beundran och vemod ser jag ibland på en stor kopparreservoar inom hemmet. En vördad vän kallar den för »min sidenklädning». Männe den ej någon gång varit skulden till en liten ogrannlaghet emot henne, som så frimodigt lyfter sin själ öfver allt smått?

Vi säga med engelsmannen »time is money», och så gjorde också hufvudpersonen i följande lilla saga:

Det var en gång ett ungt par, som voro på väg till en modist för att välja en hatt åt frun. En kär väninna följde med, och hela affären skulle endast dröja en kvart. Modisten profvar de mest egendomliga och moderna hufvudbonader, tar fram den ena modellen efter den andra, omöjligt — hellre afstå! Skulle verkligen väninnans man, som förut afrådt maken att följa med och »förlora sin tid i val och kval», få triumfera

öfver de nu felslagna förhoppningarna? Där satt nu denne, bet sig i läppen och — låtsades sofva. Vår trio lämnade slutligen tyst butiken för att gå till en annan marknad — väninnan litet brydd, han inseende bristfälligheten hos *hvarje* medlem af det svaga könet och hon lugnt betydande omöjligheten af att bära en hatt, hon ej själf tyckte om. Vid inträdet i nästa bod föll fruns blick på en liten enkel, enfärgad hatt. Att profva och köpa den var ett ögonblicks verk. Hvad som sedan hände i den något skumma korridoren vid Västerlånggatan, »det har ingen, ingen sett».

Det har blifvit mig sagdt, att när män äro tillsammans, *höra* de på hvarandra, men när kvinnor äro tillsammans, *se* de på hvarandra. Detta uttalande har jag ofta tänkt på och funnit högst beklagligt. När man själf är tämligen »snakkesalig», har man antagligen aldrig tillfälle att iakttaga denna skådande stillhet. Hvad männe det kan vara för inflytanden, som åstadkomma, att många kvinnor tåga efter första utbyte af hälsningar?

Vårt umgänge, vår sammanvaro i vänkretsen tjänar ju till att »odla själen», som Lovisa Petterqvist så lifligt åstundade, till att jämna ut små bristfälligheter inom den egna karaktären. Men huru skall det gå till, om vi tåga och se på hvarandras klädningar? Om tystheten blifvit framkallad af sann glädje och beundran öfver en kvinna, som med utsökt smak uppträder för ditt öga, så att du själf känner dig upphöjd vid att se ditt eget kön så väl representeradt, då är tystnaden värdig.

* * *

Om sålunda vår person blir personlig, så blir vårt bo en bild af vår person.

Vi förutsätta alltid, att en hvar bygger bo efter råd och lägenhet, men intet hem så ringa, intet rum så tarfligt, att det ej förtjänar uppmärksamhet.

Af modets, omgifningens och vänners inflytanden, som röra vårt hem, vågar jag påstå, att i de flesta fall största trefnaden åstadkommes genom att lyssna till det inflytande makens åsikt härvidlag utöfvar. »De tu» skola ju i alla fall vara ett, och då hon en gång som ung kände sig dragen till hans person och intressen, antar jag, att hvad då så obemärkt men säkert slog rot i hennes själ, allt mera utvecklas till ett harmoniskt begrepp om hvad som gör det gemensamma boet till en hamn och tillflyktsort för båda.

»Hela ansvaret för kvinnans utveckling hvilar på den som älskar henne» (Michelet).

I ett hem, utstyrdt efter alla modets fordringar, där komfort och lyx tala ur alla hörn, känns det dock stundom kyligt, man saknar något. Vid en större festlighet, där många människor voro samlade i en af otaliga, elektriska lampor upplyst sal, fick man se en liten herre med lykta lysa omkring bland gästerna. På fråga om hvad han sökte, svarade han till allmänt jubel: »En uppsare.» Om den lille skämtsamme gubben med sin Diogeneslykta någon gång beträdde ett ofvan åsyftadt hem, skulle han på frågan hvad han sökte säkert svara: »Minnen».

Hvad är ett hem utan minnen! De äro ej till köps och de kunna ej ersättas, därför äro de värdefulla och göra ditt hem värdefullt. De gifva det prägel och karaktär.

Vid bosättningen är ett godt råd ju all-

tid beaktansvärdt, men äro de unga tu eniga om hvar skåpet skall stå, böra de ej underkasta sig andras tycken och smak; det skulle åstadkomma oro och villrådighet, förorsaka mycken möda och stort besvär samt störa den tjusande idyllen. Om fru A. tycker skåpet måste flyttas hit, tycker fru O. det borde sättas dit och fru X, att det ej alls borde finnas — ergo låt skåpet stå.

Ett eget litet vällyckadt arrangement, huru trallande glad kan det ej göra en ung kvinna; men får hon vid sådant tillfälle den frågan, hvar såg du detta, hvem gaf dig den idén, så blir hennes min något mulen — ty det känns liksom litet nedsättande, att ej vara betrodd om eget initiativ.

Men vi äga ej någon talang för att åstadkomma extravaganser inom hemmet! Nåväl — den inneboende kvinnliga instinkten gör oss snart uppmärksamma på, hvad som behöfs, för att vi och hemmet må komma i samklang med hvarandra.

En Zorns villa täljer om Moragossen, som blef konstnär. Karl Larssons stuga röjer mästarens konstnärliga uppfattning. Folkets smak har vunnit inträde i månet hem, yppande sig i hvarjehanda slöjd. Den åldriga damen, som mycket rest, förskönar sitt hem med Italiens konstskatter och tafior i blått med söderens himmel på. Sjömanens hustru pryder stugan med snäckor, koraller, porslin och nickande chineser. Till och med eremiten ger uttryck åt sitt tankelif genom att sätta döds-kallen och timglasen i sin cell. Hvar och en vet, huru de stilla i landet bruka pryda sin kammare. Betecknande är för dem den tyska skal-dens ord:

»Und ob nach meiner Klaus
kein Mensch noch Engel fragt,
hab' ich doch ihn im Hause,
ich bin des Herren Magd.»

Huru konstnärligt kungsfågels bo, egen-domligt svalans, enkelt larkans! Men jämför dem ej, de äro afpassade för hvars och ens behof och lefnadssätt.

Det är genom att ej jämföra, som en känsla af oberoende fyller ditt hjärta, som förnöjsamhet och glädtighet blifva hemmets bästa tomtar.

Visserligen är mången kvinnas hand vid hemmets anordnande bunden utaf mångahanda skäl. Här är hon den andra, som träder öfver hemmets tröskel, där är hon som en stickling endast omplanterad i en god och välberedd jordmån, hvarest hon behöfver slå rot för att vinna fäste, trivas och utvecklas. Min blick dröjer vid dessa kvinnor, — må pietet och tid vara deras hjälpredor!

När lydte naturen modets konventionella bud? Och dock händer det, att den blomma du själf vårdat och älskat upp »inte alls är modern».

Hvad under den ena säsongen gäller vid dukningen af ditt bord, gäller ej vid den kommande, ty också här har modet sitt inflytande. Men du, som äger förfäders skatter, guld, silfver och kristall, — det bekymrar dig nog föga, om det står på höga eller låga fötter. Du, som fick något att vårda från en svunnen tid, för en tid som kommer, vet säkerligen att uppskatta detta och att använda det, sammansmältande med nutidens smak och ditt egna hjärtas impulsiva idé.

Påverkade af vår religion, naturen, konsten, litteraturen och den egna inbillningskraften frigöra vi oss säkerligen lättast från

det inflytande, som alstrar småsinne samt förkväver kärlek och ödmjukhet.

Christel.

IX.

Så är då ändtligt nya op'ran färdig,
Och konsten icke längre husvill står;
Man har en bostad fått, som, henne värdig,
Nu räcka skall för några hundra år.

Och fast jag ej fick vara med om stäten
— För småfolk var det icke lämpligt städt —
Jag gick ändå och kände mig belåten,
Och man bör tillstå, att nog var det snällt.

Jag har ej plågats alls af afunds smärta,
Men fröjdats, fast jag suttit långt ifrån,
Och mest af allt jag tror det gladt mitt hjärta,
Att tvål och ljus ej finnas på ridån.

Jag kan ej glömma än den gamla kända,
Full med annonser målad bjärt och grann,
Hur slukt i konstens tempel kunnat hända,
Jag i min enfald icke fatta kan.

Men mycket hända kan i våra dagar,
Som högst betänkligt och bedröfligt är,
Den ädle grefve Landberg jag beklagar,
Som åt sin lifvakt icke fick gevär.

Nu kan han inga lösa salvor skjuta
Att uti öknen visa Sveriges makt,
Tänk om araberna — så kan det sluta —
Till sist kanske oss skänka sitt förakt.

När han sitt lif har vigt åt vetenskapen
Och tappert tågar ut i öknen sand,
Nog kunde några stackars gamla vapen
Åt hjälten sändas från hans fosterland.

Ty annars hända kan, att bandet brister,
Som binder honom än vid Sverige kvar,
Och sorgligt är, om fosterlandet mister
Den roligaste grefve, som det har.

Han är så anspråkslös — ej utaf glansen
Och äran lockas han, som man har sport,
Att som de stackrarna Hedin och Nansen
För världen skvallra om, hvad han har gjort.

Nej, hvad han »upptäckt» evigt skall förblifva
Hans egen, djupa, stora hemlighet,
Han är för nobel han som de att skrifva,
Och ingen anar hvad gref' Carlo vet.

Vi kvinnor, som också ha gjort oss kända
Att kunna tiga lika bra som han,
Säg, borde inte vi till honom sända,
Hvad icke staten honom skänka kan.

Vårt elfvaka kunde vi försaka
En enda vecka, föreslå jag vill,
Och kanske låta bli att småbrön baka,
Och då, försäkrar jag, det räckte till.

De stackars astronomerna, som tittat
På himlahvalfvet många hundra år,
Ej förrän nu ha den planeten hittat,
Som jorden ändå allra närmast går.

Här i all enfald vi oss säkert trodde
Till närmsta grannar Venus ha och Mars,
Och så en ann' kamrat bredvid oss snodde,
Som ej var presenterad alls, bevars.

Jag undrar just, hvad barnet månne heta,
Som odöpt snurrar än i rymdens fann,
Då det så blygsamt dolt sig, som vi veta,
Det borde bära få ett kvinnligt namn.

Planeten se'n som granne visst vi äro
Och hoppas, om den hyggligt blir bemött,
Att den ej måtte komma oss för nära,
Ty svårt det är, om jorden blefve »stött».

Vi arma kvinnor! Hur man gnor och knogar,
Nog får man alltid sin beskärda del,
Att »nunnorna» förstöra våra skogar,
Det lär nu också vara kvinnans fel.

Förr togos fåglarna ibland af katten,
Som låg på lur med klo i silkestass,
Nu vilja vi ha vingarna i hatten,
Och därför mördas de så där en masse.

Så säga karlarna, som alltid fräcka,
Och därutaf den slutsats dra' till slut,
Att nunnans larver nu i fred få kläcka
De ägg, som fåglarna förtärt förut.

Ja, när oss mannen ned i gruset tvingar,
Så får han också stå sitt eget kast,
Vi ha väl fått så starkt behof af vingar,
För det att vi så länge suttit fast.

Låt bara våra egna växa fria,
Som de ha börjat nu i våra dar,
Om mera »flykt» vi få, jag vågar sia,
Att nog få fåglarna ha sina kvar.

Snorre.

För Idun af E. G. Folcker.

V.

Herrns rum.

Det är för en hvar en ganska vanlig erfarenhet — tror jag — att vid besök i ett hem bli inbjuden att slå sig ned i herrns rum: »ty där är ändå alltid trefligast». Med den anordning, som de flesta nutida hem hos oss hafva, är »salongen» eller »för-maket» det rum, som egentligen är afsedt för mottagande af besök, det är »det bästa rummet», och här har man sammanfört så mycket som möjligt af eleganta möbler och »vackra saker» för att göra vistelsen där så angenäm som möjligt.

Emellertid, — det är icke hit man inbjudes att slå sig ned, ifall man är vän i huset och det gäller att tillbringa en förtrolig stund vid brasans eller aftonlampans sken. Nej, det är i det trefliga herrnummet man helst stannar — hvarför? Jo, jag tror just emedan så mycket plägar ha gjorts för »salongen», så litet för »herrns rum». Allt som synes uppställt, arrangeradt må vara

Enklare herr-rum.

aldrig så smakfullt, aldrig så vackert, det kan dock aldrig bli trefligt. Och hvad det praktfulla och lysande i en bostads inredning beträffar, vill jag våga den satsen, att dess trefnad alltid blir omvänt proportionell mot dessa dess egenskaper. Jämför de kungliga gemak, ni tilläventyrs vandrat igenom, eller någon rik mans dyrbara boning med ert eget anspråkslösa hem, och ni skall gifva mig rätt, ärade läsarinna!

Detta är således en anledning, hvarför det rum, som är herrns i huset särskilda »sanctum», plägar vara hemmets trefnaste rum, men det finnes också en annan och ännu väsentligare. Detta rum, som icke ständigt behöfver vara ordnad »till parad», får därför, i motsats till »salong» eller »förmak», ett omisskännligt utseende af att vara bebodt. Husfruns arbeten — de som kunna utföras i rummen och icke direkt höra till köksdepartementet — ha ofta nog det med sig, att de »skräpa ned» tämligen mycket, och en ordningsälskande fru vill ej gärna taga emot sina vänner, omgifven af »lappar och trasor», spridda på stolar och bord. Mannens arbeten däremot — dem han bedrifver i hemmet åtminstone — behöfva ej medföra en dylik otrefnad. Drifver han ett praktiskt yrke, så äro måhända hans bokföring och korrespondens hans enda hemarbete, är han en skrifkarl, så äro pennan och papperet hans enda verktyg. I båda fallen är hans arbetsplats inskränkt till skrifbordet.

Här vet jag mig ha kommit in på ett särdeles ömtåligt område — då det är för damerna jag skrifver. Fruarnas tankar om ordningen på deras mäns skrifbord äro, gudnås, så allmänt bekanta att jag med bästa vilja icke här kan ignorera dem. Att taga saken i försvar torde emellertid bli allt för vanskligt, och jag nödgas inskränka mig till ett försök att förklara den motsättning i åsikter om ordningen på ett skrifbord, som lärer vara anledning till så många husliga tvistigheter. För mannen består ordningen däri, att alla materialerna till det arbete, hvarmed han är sysselsatt, finnas i närheten, att alla böcker, promemorialer, lösa anteckningar och dylikt äro »till hands». Det feminina ordningssinnet däremot fordrar, att hvarje sak är på sin plats, böckerna på sin hylla, och alla papperslappar liggande i olika högar efter storleken.

Men härtill bidraga också de många öfriga tecken till att det hvardagligen begagnas, som dessa rum pläga visa, och när allt kommer omkring, så är trefnaden här snarare en följd af att man gärna sitter här än tvärtom.

I själfva verket har detta rum hos oss allt mer börjat användas såsom »hvardagsrum», i de familjer som icke hafva något särskildt sådant och fasthålla vid »salongen» såsom ett »sine qua non».

Anordningen af ett herrum måste blifva växlande, allt efter »herrns» olika sysselsättning; men vissa allmänna drag däri återkomma dock alltid, och redan i dessa böra kunna spåras elementen till rummets trefna intryck.

Den förnämsta möblen i ett herrum är skrifbordet. Detta liksom alla vår tids möbler har i sin utstyrel fått skatta åt någon historisk stil, fastän kanske ej i så hög grad som salens och salongens möblemanger. I likhet med matsalen har skrifrummets inredning hufvudsakligen varit stöpt i den s. k. tyska renässansens former, hvilka ansetts gifva ett lämpligt uttryck af det »allvar», som skall särskildt känneteckna herrummet. Och då ett »garnityr» eller hel uppsättning

för ett sådant rum anskaffats, ha naturligen de öfriga möblerna varit i samma allvarliga stil. Bland dessa möbler synes en »panelsoffa» ha varit nästan oundgänglig; mera ståtlig än bekväm är en dylik tingest dock föga värdefull i ett rum, som par preference bör vara komfortabelt. Till det obligata herrumsgarnityret hör vidare en »engelsk hvilstol», ett bokskåp eller hylla samt ett fåtal stolar i vederbörlig renässans. Rök-bord och ett mindre »spelbord» pläga i de flesta fall komma till, en s. k. dokumentbyrå anses önskvärd, men ej nödvändig.

I själfva verket är det sålunda endast olika arter af ordning, som båda önska, och att förena dessa ligger säkert inom möjlighetens område och bör ju vara en lika tack-sam som ömsesidigt tillfredsställande uppgift. Utan att egentligen vilja påstå, att trefnaden i »herrns rum» ligger däri, att det är skräpigt på hans skrifbord, tror jag dock att denna »skräpighet», hållen inom gränserna af en husmoderlig tillsyn, till stor del bidragande till framkallande af denna tref-

Äfven med denna stereotypa uppsättning kan rummet få en prägel af trefnad, men i detta fall, som i andra då det gäller att anordna ett boningsrum, är det tillrådligt att ej hålla fast vid de färdiglevererade »garnityren» med deras stil och schablonmässiga enahanda.

Till skrifbord passar egentligen hvarje bord, som har lagom höjd, är fyrsidigt och står på stadiga fötter; uppfinningsförmågan har emellertid utfunderat en mängd olika typer af skrifbord, den ena mer inventiös än den andra. Längst i den vägen ha väl de moderna amerikanska skrifborden kommit, som äro underverk af bekvämlighet och systematisering, fullkomliga labyrinth af lådor och fack, alla stängda med ett slag af en enda nyckel. För kontoret och ämbetsrummet torde dessa pjäser vara öfverträffliga, men i hemmet synas deras tunga former och väldiga dimensioner allt för ogemytliga att passa in i omgifningen.

Den vanligaste skrifbordstypen med underrede af två skåp är nog också den lämpligaste här, och dess storlek kan rättas både efter rummets storlek och storleken af egarens arbete.

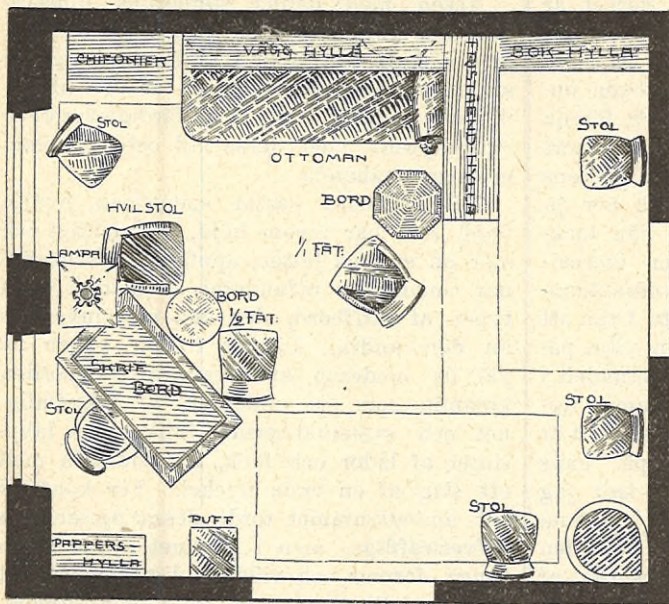
Skrifbordets plats i rummet betingas väsentligen af dettas belysning, och vanligen ställes det i våra rum om möjligt till ett fönster. Iakttag man att ljuset kommer från rätta hållet, d. v. s. från vänster (utom för vänsterhändta), så vinnes på så sätt utan tvifvel mesta utrymme i rummet för öfrigt. Vid denna skrifbordets placering kan den sneda ställningen hafva ett visst berättigande, emedan dagern på så sätt kan falla bättre öfver det som skrives.

I ett herrum, som mer uteslutande är skrifrum, d. v. s. där »herrns» egentliga arbete bedrifves vid skrifbordet, bör dock detta intaga en mera dominerande plats, mera i rummets midt. I de moderna Stockholmsvåningarna, där herrummet i regeln har en fångcells dimensioner i jämförelse med sal och salong, blir en dylik placering något kinkig; svårigheten kan dock äfven i detta fall öfvervinnas därigenom att man emanciperar sig från byggmästareslentrianen och till skrifrum begagnar ett lämpligare rum.

Hvar och en som tillbringar något af sin tid vid skrifbordet vet, huru väsentlig en

Skrifrum.

Plan af herr-rum (arrangemang af H. Rijswijk).
0 1 2 3 METER

god skrifstol är för arbetets trefnad. Den får ej vara för mycket bekväm, så att den inbjuder till hvila i stället för arbete, men ej heller bör den vara allt för stel och »rak i ryggen». Till renässansgarnityret hör vanligen en kolossal pjes, till dimensioner och utstyrsel lik en president- eller ordförandestol, som håller en fast i sitt stadiga famntag, så att man inte känner sig såsom herre öfver sin egen stol. De verkligt praktiska och bekväma skrifstolsformerna äro ej många, en bland de bästa är den firsidiga med ryggstödet »öfver hörn» på två af stolens sidor, en i England ytterst vanlig form, men hos oss ej ännu så bruklig som den förtjänar. En annan är den s. k. Lutherstolen, en både vacker och bekväm, ursprungligen götisk typ; den har vridbar sits och är i detta fall förebilden för vår tids »kantorstolar», som af praktiska skäl ha denna anordning. Den engelska »Glastonburystolen» med korsade ben är lämplig för dem, som ha för vana — eller såsom vi i vår barndom hörde det kallas ovana — att »väga» på stolen. Framför alla inventiös är väl den moderna amerikanska skrifstolen, som är särskildt konstruerad både till att »väga» och snurra rundt.

En annan möbel i skrifrummet, nästan lika viktig som skrifstolen, är interlokutörens stol, den i hvilken vännen, den besökande tar plats, då herrn i huset sitter vid sitt skrifbord; den kunde också kallas »fruns stol», då jag tror att husmodern vid en bok eller sitt handarbete gärna hvilat ut i den efter dagens hushållsbestyr och delar skenet ifrån mannens arbetslampa. Denna stol bör vara framför allt bekväm, dess modernaste form är den engelska hvilstolens, bred och djup med gedigen skinnklädsel och något tunga former, en stol vars stora komfort uppväger dess mindre vackra yttre. En lättare och elegantare typ är den djupa, låga korgstolen med dyna i sitsen och stor kudde i ryggen. Till skrifbordsgruppen hör också gärna en vridbar bokhylla, också den en amerikansk uppfinning, ytterst praktisk och äfven effektiv i rumsanordningen, då den ger en höjd åt möbelgruppen, som är af god verkan. En sådan hylla är dock endast afsedd för uppslagsböckerna, de lexikon och handböcker, man vill hafva nära

till hands vid arbete eller samspråk, och kanske också för »favoriterna», de böcker, man läser och läser om igen. Det egentliga »bibliotekets» plats är på vägghyllor eller i skåp. Ett skrifrum, vars väggar från golf till tak äro beklädda med böcker, är mindre ovanligt nu än förr, men det är den dyrbaraste väggbeklädnad, som kan finnas, och högst sällan den vackraste. I de flesta fall äro dock herr-rummets väggar tämligen fria från böcker, och de som finnas, rymmas godt i ett enda bokskåp eller på en hylla. Ett vackert bokskåp hör till sällsyntheterna i våra dagar; så på samma gång enkla, vackra och praktiska som våra fäders eller farfäders raka, råta släta mahognyskåp kunna aldrig nyare tiders försök i renässansanvändning bli, endast det gamla sättet att bakom glasrutorna spänna gröna

sidenjalusier och såmedels dölja bibliotekets prydliga ryggar, förefaller oss föga tilltalande. En bokhylla ger visserligen icke samma skydd åt böckerna — och bokdam är säkert mången husfrus värsta fiende — men den är bekvämare, kan ofta göras ganska prydlig med enklare medel och kan placeras och anordnas på flere olika sätt i rummet.

En god bokhylla bör ej vara högre, än att man stående på golfvet bekvämligen kan komma åt alla dess böcker, dess proportioner i öfrigt kunna helt och hållet rättas efter väggytans bredd, dess indelning kan varieras på många sätt, så att t. ex. icke alla hyllor gå i hela obrutna längder, utan här och hvar afbrytas af småhyllor och fack för placering af liggande böcker, af vasar eller statyetter.

En dekorativt tacksam anordning — då golfutrymmet är knappt — är att öfver soffan placera en vägghylla af samma längd; en panelsoffa får i detta fall ett raison d'être, såsom bärande hyllan med dess böcker. Öfver en lägre soffrygg bör den hvila på framspringande konsoler. Soffans plats får i ett herrum vanligen vara på raka väggen och ej öfver hörn, af det ganska naturliga skälet, att en sådan soffa bör vara tillräckligt lång till hvilsoffa. En af de mest praktiska och tillika vackra soffor för »herrum» är den engelska s. k. »chesterfieldsoffan», bred och med rygg och armstöd i samma höjd, något bakåt- och utåtböjda, med fyllig stoppning och klädsel helst af skinn.

I soffans närhet, hellre något på sidan än midt för, kan ett halft stort bord placeras för tidningar och de böcker, som äro under läsning; här omkring kan äfven familjekretsen samlas, såsom numera plägar vara vanligt, där intet särskildt hvardagsrum finnes. Ett mindre rökboard är i de flesta herrum nödvändighetsartikel och har då lämpligen sin plats invid den djupa länstolen.

Såsom exempel på ett anspråkslöst, men originellt och vackert anordnad herr-rum skall jag slutligen tillåta mig att gifva följande beskrifning.

Rummet är af allra vanligaste, enklare Stockholmstyp, nästan kvadratisk, med två fönster, kakelugn i hörn och en dörr på hvardera af de två väggar, som bilda detta

hörn. Hela långväggen upptages af en bred, högryggad soffa, flankerad af en större bokhylla upp emot fönstret, en smalare på andra sidan. Väggen midt emot fönstret har en dörröppning midt på med en lägre hylla för planschverk på hvar sida. Nästa vägg har en dörr in till fruns rum och en stor bokhylla mellan denna och kakelugnen. Från pelaren mellan fönstren framspringer en två meter lång bokhylla vinkelrätt ut i rummet, och i den afdelning, som härigenom bildas vid ena fönstret, står skrifbordet omgifvet af skrifstol, fätölj och en hög kolonnhylla, öfver hvilken den stora taklampan nedhänger; i den andra afdelningen, som är en samtals- och läsrum, finns en djup hvilstol af korg, ett tidningsbord af bambu samt ännu ett par mindre stolar.

Hela rummet är sålunda uppdeladt i tre delar, hvilka likväl höra tillsammans; i den större inre delen från fönstret räknadt står ett halft stort bord bredvid soffan samt ett par bekväma stolar. Hela anordningen möjliggör placeringen af ganska många möbler, utan att rummet därför ser trångt eller belamradt ut.

En något liknande anordning med hylla utgående från en vägg visar äfven den härmed följande planen.

Kvartalsprenumeranter

å Idun och Iduns Modetidning erinras om nödvändigheten att nu ofördröjligen förnya prenumerationen för det stundande oktoberkvartalet, på det intet afbrott i expeditionen må behöfva förekomma.

Ett genmäle.

Med anledning af min i nr 32 af Idun införda uppsats: »Brutna förlofningar», har »Titti» ansett sig böra uppträda för att bekämpa åsikter, hvilka tyckas förefalla henne vara af särdeles farlig, ja, nästan samhällsvådlig natur. »Ett råd, helst ett tryckt, kommande från någon af de lärda kvinnor, som skriva i tidningar», kan af den naiva landflickan tagas som ett orakelsvar, yttrade Titti, och söker därefter fullgöra den bjudande samvetsplikten att varna de naiva landflickorna för att låta sig snärjas af så farliga åsikter som mina.

Till all lycka har emellertid Titti fullkomligt samma utsikter att kunna få gälla såsom »orakel» som förf. till »Brutna förlofningar». Hvilkendera af oss, som är »lärdest» — om nu någondera af oss kan göra anspråk på att hänföras till de lärda damernas kategori — har sig nog ej så lätt att afgöra. Båda tyckas vi ju vara staf- och skrifkunniga. Oskicket att skriva i tidningar synas vi ju äfven äga gemensamt.

Men om vi nu verkligen skulle förutsätta, att Tittis och mitt inlägg i förlofningsfrågan skulle kunna komma någon större verkan åstad i praktiken, undrar jag dock om mina uttalanden kunnat vålla lättleda flickor större men än Tittis råd kunnat göra. De prolongerade förlofningar, jag möjligen kan äga på mitt samvete, kunna ju i trots därpå slås upp. Men kanske har det sig svårare att återknyta de uppsägna förlofningar, till hvilka Titti möjligen varit vållande. Någon af flickorna skulle ju möjligen redan kunnat finna, att fastän hennes f. d. fästman nog hade sina sidor, — så tyckte hon dock i grund och botten om honom. (Flickor, som i nämnvärd grad låta »tryckta råd» inverka på fullgörandet eller brytandet af ett trohetslöfte, hafva nog lätt att skifta mening från i går till i dag.)

Min uppsats rörde sig ju om frågan *brutna* förlofningar. Därför fann jag anledning, att blott mera i förbigående yttra mig om *ingående* af förlofningar. Dock förefaller det mig, som om jag ej skulle kunnat anses hafva underskattat den stora vikt, som bör fästas vid den sidan af saken.

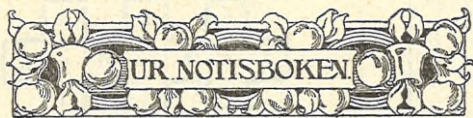
Titti anser, att egentliga anledningen till våra dagars många brutna förlofningar bör sökas däruti, att de ingås lättinnigt. Och hon menar, att jag i min uppsats förblandat verkan med orsak. Så är väl dock knappast förhållandet. Numera ingås jämförelsevis inte så många giftermål och förlofningar som fordomdags. Brutna förlofningar och fall af äktenskapsskillnad äro dock vida mera vanliga företeelser i våra dagar än fordomdags. Skulle sålunda förhållandet vara, att man fordom tog ingående af en förlofning mera allvarligt och vid en sådan förbindelse ställde högre kraf på kärlek och öfverensstämmelse än numera? Jag har en motsatt åsikt. Förr voro flickorna merendels blott barn, då de togo det viktiga steget att förlofva sig. Nu hör däremot tidiga förlofningar till undantagen, och ungdom har i allmänhet hunnit mogna till kvinna, innan hon bindes af något trohetslöfte. Förr ansågs äktenskapet alltför ofta såsom en försörjningsinrättning för kvinnan. Numera behöfver icke kvinnan betrakta äktenskapet från den sidan, tack vare de verksamhetsfält, som blifvit öppnade för henne. *Kärleken* har således aldrig så kunnat vara den allsmåktiga faktor, som den just i våra dagar kan vara vid ingående af förlofningar.

Jag anser därför, att våra dagars förlofningar knyts under långt bättre chanser än förra dagars och att således anledningarna till de många brutna förlofningarna hufvudsakligen äro att söka i andra orsaker. Och bland dessa orsaker betona jag särskildt slapphet i fråga om pliktbegeppen. En särskild tanke är den sköna dygden *trofasthet* en dygd, som i våra dagar visar bedröfligt sjunkande tendenser.

Jag önskar med Titti, att våra unga kvinnor skola lära sig *hata* kurtisen och *vörda* kärleken; men jag anser, att *kärlek* vördas blott, då den sammanbindes med begreppet *trohet*.

Däremot tror jag knappast, att våra unga flickor behöfva bibringas mod att *trotsa* det konventionella. Uttrycket konventionell verkar i våra dagar mycket starkt och hetsande. Det kunde visst få den i grund och botten tamaste lilla landflicka att begå allehanda excesser och extravaganser blott för att slippa ifrån den förhatliga och fula klicken att blifva stämplad som konventionell.

Arla.

† *Evelina Fahnehjelm*. Efter en långvarig, färande sjukdom afled den 23 dennes härstädes fröken *Evelina Fahnehjelm*, föreståndarinna för den väl renommerade Wallinska flickskolan, i en ålder af 59 år. Ännu minnas nog våra läsarinor, hur den nu bortgångna framstående lärarinnan den 1 mars i år vid en anslående fest å Grand Hôtel hyllades med anledning af sin långa och framgångsrika verksamhet och vid detta tillfälle fick mottaga medaljen »*Illis quorum meruere labores*». Idun meddelade då ock hennes bild och biografi. Redan då sjuk, förmådde hon aldrig med full kraft upptaga sitt arbete, men stod ändock till det sista kvar med sitt namn i spetsen för den bildningsanstalt, åt hvilken hon ägnat sin bästa kärlek. Fröken Fahnehjelm var en i många afseenden framstående kvinna och i besittning af mindre vanliga representativa egenskaper, som bland annat förskaffade henne en ledamotsplats i Nikolai församlings skolråd från 1891.

»*Elis Emil*», den kända författarinnan fröken *Emelie Hacksell*, afled i söndags i Strengnäs i den höga åldern af 86 år. Då hon år 1892 fyllde sitt åttionde decennium, bragte vi Idun både hennes porträtt och lefnadsteckning (se nr 26, nämnda årgång), till hvilka vi nu hänvisa.

† *Ett gammalt Simrishamnsoriginal* skattade i måndags åt förgängelsen då handelsidkerkan *Sofi Andersson*, 74 år gammal, slutade sina dagar. Det är väl ytterst få af såväl Simrishamns invånare som kringliggande landsbygds befolkning, som icke kände och värderade gamla »Sofi

på hörnet», under hvilken benämning hon alltid gick, då hennes affär var belägen i ett utskjutande hörnhus. Den gamla skrynkliga gumman med de vänliga, stereotypa uttrycken och den småländska brytningen drog i sin krafts dagar många kunder till sin lilla modeaffär. Litet af de pengar hon genom sin flit hopskrapade använde emellertid Sofi själf — hon lefde alltid ytterst sparsamt och tarfligt — utan det mesta skickades till en apotekareänka och hennes barn i Småland. Hos henne hade Sofi tjänat i sin ungdom, men då familjen kommit på obestånd var det Sofi, som åtog sig att försörja den, och det gjorde hon till stor del med äkta småländsk ihärdighet och genom att själf försaka det nödvändigaste ända till på de sista åren.

Det är i vår egoistiska tid mera än sällsynt att finna en så uppoffrande hängifvenhet, och sådana original som gamla Sofi behöfde mänskligheten många. Tyvärr dö de ut, men med heder skola de länge minnas.

Kungl. teatern började redan i lördags raden af symfonikonsorter, hvilken vi alltså må kunna hoppas skall för det nu ingångna arbetsåret bli längre, än som varit fallet under de nästföregående åren. Liksom invigningsprogrammet vid k. teaterns öppnande bar äfven programmet vid den första symfonikonserten i det nya konstemplet en alltigenom svensk prägel. Dock var det ej så tråkigt som det förstnämnda. Ingulunda. Både Rubensons symfoni i c-dur och Normans symfoni nr 2 i ess-dur läto med nöje höra sig. Bägge rönt ganska lifligt bifall, särskildt den senare symfonien. Pärilan på programmet utgjordes dock af Södermans gripande och klangsköna Offertorium, som ock erhöi det bästa utförandet. Stycket framkallade så lifligt bifall, att det måste omtagas. Som mellannummer sjöng fru *Agnes Janson-Fischer* några sånger af de svenska tonsättarne Geijer, Josephson, Norman, Sjögren och Hallström. Hennes präktiga och väl skolade mezzosopran, känd från den tid hon tillhörde k. operan härstädes, gjorde sig väl gällande. Intressantare skulle dock hafva varit att få höra den vid orkesterackompanjemang. Och dock var det pianoackompanjemang hr *Stenhammar* nu presterade aldeles förträffligt. Konserten, som gafs för så godt som fullsatt salong, leddes af förste hofkapellmästare *Nordqvist*.

Dramatiska teatern gaf i onsdags Henry Grévilles »Krigslist», hvarvid fru Lotten Dorsch gjorde sitt återinträde på denna scen. Därefter följde Edvard Bäckströms interiör »Evas systrar», där fröken Ahlander fortfarande spelar Monika, under det fröken Kleberg för första gången utför Sallys roll. Till slut uppfördes »Den inbillningsjuke» af Molière, där fru Byström efter fru Hoving upptagit Toinettes roll. Vi torde återkomma till ett närmare omnämnande.

Vasateatern — nu vår stående operettscen åter vorden — har i veckan fört fram sitt program nr 2, sedan »Flickorna Michus» ungdomliga dragningskraft syntes börja något mattas. Vi bjudas denna gång på »Operabalen». Det lilla äfventyrets ledande idé har gått långa länvägar och bär genom slitningen också syn för sagen. Musiken däremot, af wienaren Henberger, verkar något fraichare.

Det hela fick ett godt utförande och slog lifligt an. Förträfflig och riktigt lustig var hr *Nyblom* i en ung fjant-roll, den han sjöng och spelade *con amore*. Den glada konsten har i denne unge adept helt visst gjort ett godt förvärf. Och som vi nu råkat nämna herrarne först — hvilket damerna väl för en gång ursäktas — afbörda vi samtidigt vår komplimang åt herr *Strömberg*, som var muntrande torrolig som vanligt.

Främst bland damerna lyste naturligtvis åter fru *Emma Berg* med stadgått sken; fröken *Frisch* har ju äfven i röst och utseende goda förutsättningar att en gång göra sig gällande, blott hon vinner i ledighet och scenvana. Ännu är det väl mycket af trädocka. Af ett lifigare och omedelbarare temperament tyckes då den allra nyaste debutanten, fröken *Grönberg*, vara. Som en näpen liten sjökadett rörde hon sig behändigt nog, och när hon så småningom vågade släppa ut rösten, befanns äfven den gifva goda löften.

Så var där en balett, som kunde ha varit grätiosare, en chansonettsångerska (fru *Ringvall*), som svärligen kunde varit ståtligare, och en tenor (hr *Adami*), som var det allra sockersötaste. Och nöjda voro vi, och snällt applåderade vi. Så nog blir det folk på den »Operabalen».

Svenska teatern gaf i onsdags för första gången »Vid rikets port», skådespel i 4 akter af Knut Hamsun. Som veckans nummer samma dag presslades, kunna vi först i nästa vecka närmare behandla den intressanta premiären.

Romanssångerskan fru *Bergliot Ibsen* gifver konsert i Musikaliska akademiens stora sal tisdagen den 11 instundande oktober med biträde af pianisten fröken *Gusta Bellmont* och fröken *Alfhild Larson*, den senare som ackompanjatriss.

Gömdt i snö kommer upp i tö.

Skiss för Idun af Ari.

Hon hade gått ut strax efter middagen för att gå ut och gå, ty så här i skymningen, innan man kunde tända lampan, var det så svårt att ta sig för med något arbete. Och när man inte hade något särskildt att tänka på eller vara glad åt, blef man bara orolig af att sitta och fundera. Men inte heller på gatorna lämnade henne tankarna. Hon hade försökt att sorglöst låta dem följa de stora, våta flingornas dans i luften, där de ljudlöst sjönko ned på marken och smälte i den våta sörjan, men det gick rakt inte.

Nu hade det också slutat upp att snöa, och allt skimmer i luften, allt det, som satt fantasien i rörelse, var försvunnet, nu var det bara vått och tråkigt öfverallt. Hon gick in i Kungsträdgården, där träden stodo snöhöljda och vägarna ännu voro hvita. Inne på gräsmattorna, där snön fått ligga kvar hela vintern, voro drifvorna höga, och det nya snöfallet hade med sina stora, mjuka flingor hastigt jämnat ut alla spår. Inne under buskar och träd låg det hvita täcket i tung hvila, och i skymningen, som föll, lyste snön så hemskt och dött. Det var underligt, att något kunde sova så fullkomligt ostördt och fridfullt, medan sorlet och bullret fyllde staden, som allt det lif, hvilket gömdes under den tunga, mjuka snön.

Och Ella tänkte, att snöklockorna och världarna hade det mycket bättre än hon, och hon tänkte också, att om hon nu vore skald, skulle hon skriva en dikt om detta, men hon hörde ingen rytm och fann inga ord. Ingenting kunde hon, inga talanger hade hon, inga kunskaper. I sällskapslifvet redde hon sig nog, ur romaner och tidningar hon läst, ur samtal hon hört, — ja, hon visste inte ens hvarifrån — hade hon snappat upp allt det, som hör till en flickas bildning, men för det verkliga lifvet, till att försörja sig själf dugde de ej, hennes kunskaper. Hon ångrade nu bittert sitt slarf i skolan. I somliga ämnen hade hon tidtals lyst, det var, då hon haft någon lärarinna, som hon tyckt om, men för det mesta hade hon varit ohjälplig. Hennes betyg voro skrالا, och på dem var det omöjligt att få någon plats. Hon läste Dagens Nyheter hvarje dag, och en nästan maskinmässig färdighet hade hon nu i att besvara platsannonserna, men ständigt fick hon samma svar, om hon ens fick något alls: »Härmed återsändas edra betygsafskrifter, då platsen redan tillsatts.» Skulle hon verkligen bli tvungen att söka en plats i en bod och stå där hela dagen och vara upptagen och se sina jämnåriga och bekanta gå lösa och lediga på gatan? — Hvad skulle det blifva af henne? — Men något måste hon göra, hon kunde ju ej låta sin gamla mor arbeta ensam för hela familjen.

Hon gick och gick. Hon var trött, och likväl måste hon gå. Hon såg, hur man började tända enstaka ljus uppe i våningarna, och hon tänkte, att nu sutto alla människor lugna och nöjda i sina ombonade rum och smälte maten, eller lågo de och småpratade framför brasan. Men hemma hos henne fanns aldrig något sådant lugn, det var alltid något rastlöst i luften, fadern jämrade sig ibland så högt för sina plågor, där han satt i sin rullstol, att det hördes genom hela den lilla våningen, och modern sydde och arbetade alltid på sin linnesöm, som om boden, hon skulle lämna det till, låg öfver henne med hugg och slag. Åh, lifvet var ändå grymt, hvad var det värdt att lefva för att sluta så! När hon tänkte på sin mor, hur hon älskat och varit god hela sitt lif och arbetat och gifvit sin själ och sin

Vägghyra, Mal och Bakterier

utrotas af Aktiebolaget Desinfection

i rum, fartyg och bostäder, allt på stället — utan bortförande af möbler.
Rikstel. 34. — Kontor: 4 Stallgatan 4. — Allm. Tel. 7494.

kropp för dem, som hon älskat, så att hennes ögon nu voro matta och blekta af för mycken gråt och ryggen böjd, var det lönen hon fick att slitas till döds som en maskin, som aldrig smörjes, bara får gå och gå? — Åh, Ella tyckte, att den största lycka, som kunde hända, vore att kunna göra henne en lycklig dag, en dag så lycklig, att de matta ögonen gråto af glädje i stället för sorg.

Hon tänkte på att hon aldrig hållit så mycket af sin mor som nu, och att det var, som om hennes egna svikna illusioner lärt henne känna modern, och hon undrade, om icke den kärleken var den innerligaste på jorden.

Hon mindes den tiden hon förnekade, att det fanns någon annan lycka än kärleken mellan man och kvinna. Hon mindes, att hon då tyckt lifvets all salighet ligga i en enda kyss af den hon höll kär. Hvad var det för brusande ungdomsblod, som dårat henne? — Hon förstod det knappt nu, och hon rodnade nästan af skam. Hur kunde hon, hur kunde hon? — och hennes läppar krusades bittert och föraktligt, när hon mindes den dag de skildes, strax efter fadrens olycka och konkurs, skildes, fast än han som hon kunat ge en värld för en enda kyss. Men förståndets röst hade likväl talat högre än känslornas brus. Män voro fega, tänkte hon, och kalla och kloka och kallade det heder och aktning för en flickas ära. Hon hade ej tänkt på annat, än att hon kunde ge honom allt blott för att få behålla honom.

Men sedan hade stormarne lagt sig i hennes själ och dagarne gått. Nu kunde hon tänka helt lugnt på det, som varit, och ändock var det ej mer än ett par år sedan, men under dessa år var det hon lärt känna sin mor, som sett och förstått allt utan ett enda förtroende. De hade aldrig talat ett ord om detta ämne, men modern hade varit som ett outtömligt haf af ömhet och intresse, gällde det så endast en ny sammetskrage för att rusta upp den gamla klädningen till en bjudning. Hon kunde, om hon blott fått, suttit uppe en hel natt för att få den färdig. Ella fick tårar i ögonen, när hon tänkte därpå, och hon kände, att mest af allt i världen höll hon af sitt gamla fattiga hem, där hon hade sin

egen vrå att krypa in i, och alla främmande människor, de kunde gärna få gå henne förbi kalla och känslolösa. De voro intet att stå efter. Hvem höll af den andra? —

Och alla de flickor hon kände? — Hon var säker på att ingen af dem skulle arbeta sig trött eller tänka sig ledsen för att hjälpa henne i hennes bekymmer. Om hon talade med dem om att hon gärna skulle vilja ha en plats och frågade, om de visste, till hvem hon skulle vända sig, hörde hon på deras frånvarande röster, att de ej lyssnade till henne, och hon märkte på deras kringflackande blickar, att de blott hade öga för herrar och klädningar, som passerade förbi.

Hon hade gått nere vid Skeppsholmen och sett på sommarbåtarna, som lågo vid kajen med afnött målning, skamfilade och öfvergifna bland drifisen, som hopat sig kring deras kölar och fastnat i tåglinorna. Nu gick hon ner Strömngatan och förbi arfurstarnes palats. Hon måste stanna och stödja sig mot räcket och se ner i det mörkgröna vattnet. Stora isblock kommo i drifvande fart, och deras kanter lyste hvita och genomskinliga. Molnen hängde som ett tungt, mörkt hvalf öfver staden, men bakom Strömsborg var himlen fri, och ljuset, som dröjt kvar vid horisonten, bröt sig skarpt mot det tunga molnhvalfvet och de nytända gaslyktorna på Riddarholmen. Stenracket var fuktigt och gatstenarna våta, men här, där vinden låg på, började det redan att torka på somliga ställen.

Ella kände, att det låg något af vår i luften, en stor väntan och en vaknande kraft.

Hon kom att tänka på doktor Alm, som hon träffat i somras, när hon var hos sin rika farbror på Näs. De hade dock haft många trefliga stunder tillsammans. Hon mindes, att hennes första tanke varit: gammal ungarl, när hon såg honom. Det var på en bjudning och han hade blifvit presenterad för hela högen af flickor, men hade bara bockat sig för dem allesammans i klump och så vändt dem ryggen utan ett ord och gått och satt sig borta vid ett af spelborden hos de gamla herrarna, men själf hade han inte spelat med, bara sett på de andra och gifvit dem vinkar.

Han hade sagt till henne, när de skiljdes på hösten och han skulle fara tillbaka till sin praktik i Stockholm, att de nog skulle träffas i vinter. Hon hade gått på landsvägen, då hon hört steg bakom sig, och doktor Alm kom i fatt henne. Han såg så ifrig ut och så glad, när hon stannade och tog honom i hand, men så allvarlig och med något så fast i sin blick, som om han fattat ett beslut, och hon kände spänning, som om hon väntat något, men hon ville icke erkänna för sig själf, att hon gjorde det och hade gjort det en lång tid.

»Jag har varit på afskedsvisit hos er farbror,» sade han, »men blef så glad, då inte Ni var hemma.»

»Hvarför det?» frågade hon.

»Jo, det var mycket roligare att träffa Er nu.»

Sedan hade de gått och pratat en liten stund men det var mest han, som pratade, ty för första gången i hans sällskap kände sig Ella generad. Han talade om att han hade så många angenäma minnen från denna sommar, och hade han inte varit så öfveransträngd och klen, som han varit, så skulle sommaren varit odeladt ljus, men nu hade hans klenhet ofta hindrat honom från att vara så glad, som han egentligen känt sig, eller så med om nöjen och utflykter, som han velat.

Så hade de mött apotekarens flickor, och de hade gjort dem sällskap. Ella tyckte nästan det var skönt, men doktor Alm såg butter ut, och när Ella sedan tog afsked, hade han frågat: »Ja, vi ska träffas i vinter, fröken, eller ska vi inte?» — och han släppte hennes hand först efter en lång, mycket lång handtryckning och en blick, som Ella försökte möta med sin vanliga frimodighet.

(Forts.)

Innehållsförteckning:

Randi Blehr; af Ann Margret Holmgren, f. Tersmeden. (Med porträtt). — Inflytanden; af Christel. — Snorres rimkrönikor. IX. — Ett hems möblering; för Idun af E. G. Folcker. V. Herrns rum. (Med 3 ill.). — Från Iduns läsekrets: Ett genmäle; af Arla. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Gömdt i snö kommer upp i tö; skiss för Idun af Ari. — Tidsfördrif.

Bidrag mottagas med tacksamhet.

Logogryf.

Älskvärda vänner af skämtet, löjet,
Af vickia tankar och poesi,
Förlåt jag frågar, har jag det nöjet
Att utaf eder igenkänd bli?
Vi träffats förut, ja flere gånger,
I »eder egen» bestämdt ändå,
Det kan ju hända bland skämtets
sånger
På annat håll ni mig sett också.
Man sagt, att bakvänd jag är — det
händer,
Ty hvar och en har sitt eget sätt,
Men hur man vrider och hur man
vänder,
Så har jag alltid, trots detta, rätt. —
Jag sagt tillräckligt — ni redan
känna
Min lilla gåtfulla hemlighet —
Ett »snillefoster» utaf en penna —
Författarn stundom — en glad poet.

En stad i söder.
Hvad mången föder.
En gammal vikt.
Hvad syns i dikt?
Ett sätt att titta.
Hvad man kan hitta
I gamla skåp.
Bra likt med dråp.
Sju namn på kvinna.
Författarinna
Så omtyckt här.
Hvad fult ju är.

Nog svårt att vara.
Pronomen bara.
En konjunktion.
Ett skyttedon.
Till mycket döfva
Man kan behöfva
Att göra det.
Extremitet.
Så en med fläckar.
Hvem ungdom gäckar.
En omtyckt sport.
Ett mansnamn kort.
Tillhör nog smaken.
Den bästa saken
För trasigt bord.
Ett räkneord.
Af väg ett stycke.
I mångas tycke
Ej mycket värd.
En man med svärd
Hvad den bör äga.
Hvad man bör väga
Med noggrannhet.
Om man är het,
Hvad lätt man blifver.
Hvad skutan drifver.
Visst ord finns kvar,
Jag massor har,
Men de få vara.
Vi resten spara.

Moster Lisa.

Ordgäta.

Sök 20 ord, hvilkas begynnelsebokstäfver utgöra titeln på en ny-ligen utkommen bok, och slutbokstäfverna titel och namn på dess författare.

Orden beteckna: 1) vattendrag, 2) stad i Södra Amerika, 3) mansnamn, 4) del af riggen på ett fartyg, 5) invånare på ö, 6) nära släkting, 7) hustru, 8) bibliskt kvinnonamn, 9) förlusteställe, 10) vikt, 11) maträtt, 12) tjänare, 13) flod i Italien, 14) listigt djur, 15) land i Asien, 16) stad i Sverige, 17) fågel,

18) vattenväxt, 19) flod i Tyskland, 20) metall.

Gustafva.

Aritmogryf.

1	1	2	3	4	2	5	6
2	7	8	6	9	3	10	11
3	12	5	11	3	4	5	3
4	12	5	4	4	5	4	1
5	13	1	7	14	11	13	4
6	4	13	9	3	4	15	13
7	16	3	2	4	16	3	12
8	17	15	13	4	6	18	5
9	2	3	4	11	19	3	20
10	1	20	2	9	6	21	6

1) Hvasst och grönt, 2) ett »handtag», 3) uti vår psalmbok, 4) hörer till damernas dräkter, 5) konungarrike i Orienten, 6) »negativt», 7) nöje, 8) en socken i Västmanland, 9) danska grefvar, 10) till maträtter. Begynnelse- och slutbokstäfverna bilda namnen å tvänne svenska skaldar.

L-ris.

Rebus.

R

Moster Lisa.

Charad.

Liten töb behändigt traskar
I mitt första nöjd och glad.
Lille bror i vattnet plaskar,

Med mitt andra slår kaskad.
I mitt hela sitter »murre»,
Svart som kol är liten »kurre».
»Mosea».

Kombinationsgäta.

		1	2	3		
		a	a	a		
1	a	a	a	d	d	e
		g		i		i
2	i	j	j	l	l	l
		n		o		o
3	r	r	r	r	t	t
		t		u		u

Figurens 33 bokstäfver skola ordnas så, att de hvarandra motsvarande lod- och vågräta raderna gifva samma namn.

Sibylla.

Lösningar.

Apokopen: Husar, husa, hus, hu!

Charaden: Bi-frost.

Triangelaritmogryfen: Åskloster, strösked, krättan, löfsal, ostar, skal, ten, ed, r.

Figurgätan: Klondyke: Konstantinopel, 1) Ystad, 2) Espirito-Santo, 3) Kalifornien.

Länkgätan: Hjortron: Hjo-hjort-jo or ort-tron-ro.

Bland nu befintliga Cacaosorter
intages säkert förnämsta platsen af

HULTMANS CACAO

Guldmedalj

vid 1897 års Konst- och Industriutställning
i Stockholm.